Здравно дело

100 ГОДИНИ

ЮБИЛЕЕН БРОЙ НА ОБЩИНСКИЯ ВЕСТНИК "БОРБА" – с. БОРОВАН, посветен на 100-годишнината на здравната служба

ГОДИНА XXI, БРОЙ 227 юни 2003 г. Цена 0,40 лв.

МИСЛИ, ПОРОДЕНИ ОТ ЕДНО ПИСМО

Преди повече от осем години започнахме издаването на този вестник, посветен на вековния юбилей от откриването на общинската здравна служба, една от първите в България. Започнахме по-рано, за да можем за юбилея да разработим нейната история. Оказа се, че това е една неизследвана област, с която селото ни може да се гордее. Издирени бяха имената и адресите на повече от 250 лекари, зъболекари, аптекари, медицински сестри и фелдшери, които са служили в повече от 160 населени места у нас и в 12 страни по света. Сред тях имаме един академик, десетина професори, доценти, старши и младши научни дейци от всички специалности. И понеже общината нямаше средства, започнахме с дарения. Четири страници от вестника отделяхме за здравната тематика и четири – за неизвестни и малко известни факти, данни и документи, свързани с историята на Боровaн. На два пъти, като закъсвахме за пари, се обръщахме за помощ от общината. Такава на думи не ни се отказваше, но на практика не ни се даваха нужните средства. Главно по тази причина една година не можа да излезе нито един брой. Този, който държите в ръцете си, бе готов за печат отпреди 4 месеца, но кметът не даде пари да се отпечата въпреки многократните обещания. Наложи се пак да търсиме спонсори и благодарение на тях вестникът се появи.

Вместо пари в редакцията се получи едно писмо, което хвърли светлина върху причините. То бе подписано от кмета Петър Цветковски и носи изх. номер 56 от 10 януари т.г. Ще цитираме най-важното от него: "Трогнати сме от "високата оценка", която давате за нашето управление..." От това изречение и по-нататък в писмото не е ясно за каква висока оценка става дума. Такава не сме давали. Но поставянето й в кавички означава за някаква негативна оценка, но каква – никъде в писмото не се казва.

"За Ваше сведение, пише кметът, Ви информираме следното: общинската управа работи по предварително разработени стратегии и програми за социално-икономическото развитие на общината. Тези програми целят подобряването на социалното положение на хората, здравното и екологичното състояние на общината. Нашата крайна цел е по-доброто бъдеще на общината като цяло и ние го постигаме." Колко по-хубаво щеше да бъде, ако вместо високопарни думи кметът да разкаже за тези стратегии и програми и кога тяхното изпълнение ще доведе до по-доброто бъдеще на общината и най-вече на нейните жители! Затова във връзка с предстоящите общински избори го помолихме да ни напише за тях. Но до отпечатването на вестника такъв материал не получихме. Вместо това прочетохме във в. "Слово плюс" – седмичник за общините и кметствата в Северозападна България, един хвалебствен отчет, в който тук-там се промъкват негативни нотки, на които ще се спрем отделно. В същия брой 8 на вестника от 27.02 – 05. 03. 2003 г. е поместена и платена реклама за Боровaн, ала пари за боровaнския вестник не бяха дадени.

Но да се върнем на заключението на писмото на г-н кмета. "За юбилейното честуване, пише той, също имаме разработена програма, но с оглед Вашето негативно отношение не смятам, че е необходима намесата Ви." За каква намеса става дума, пак нищо не се казва. Явно не иска помощ, защото "на готово дете всеки става баба". Нали без да е прочел 10 000 страници архивни материали, вестници и списания това не може да стане. Поискахме да ни прати разработената програма за честуването, но такава не ни изпрати, защото няма.

Писмото завършва с добре познатото обещание: "Що се отнася до финансовите средства за вестника, същите ще Ви бъдат отпуснати." Но и до днес не е отпуснат нито лев. Затова потърсихме старите спонсори, които и този път се отзоваха и благодарение на тях вестникът е в ръцете Ви, драги читатели. Благодарим им и от Ваше име.

А сега кратък коментар на неговите негативи в поместеното интервю във в. "Слово плюс". В него той казва, че носи лична отговорност за ликвидирането на кооперация "Бъдеще", най-голямата кооперация в Северозападна България, която обработваше 50 000 дка земя. Бяхме запланували, се казва по-нататък в интервюто, да отгледаме около 150-250 биволи. Разработихме един проект за внасянето им от Холандия. Проектът е готов, очакваме биволите." Може и да не ги дочакате, защото и децата знаят, че в Холандия се отглеждат цветя, но не и биволи.

"В момента ние не излизаме от кризата, се казва по-нататък в интервюто. Общините се мъчат да преживяват, образованието се мъчи, здравеопазването също. Вместо да вървим нагоре, ние вървим катастрофално надолу. Фирмите са в икономически крах. Като кмет давам незадоволителна оценка на мен като човек и на ръководствата на предприятията, че не успяхме да постигнем това, което бяхме заложили в мандатната програма за развитие на промишлеността." Това са думи на кмета, не на редакцията. Но да спрем дотук. На всички боровaнчани е известно, че кметът обича да го хвалят, а когато няма кой, сам се хвали по телевизията, по радиото и във вестниците. Само в нашия вестник не сме го хвалили, но не сме го и укорявали и затова се ядосва най-много, затова измисля някакви негативни отношения, каквито няма – затова не отпуска пари за вестника. Да се надяваме, че и без него вестникът ще изпълни предназначението си. Дано бъдещият кмет има по-правилно отношение към своя общински вестник.

Още за здравната служба

Фотоархивни снимки

В два последователни броя публикувахме обръщение към читателите с молба да прегледат

1.

Д-р Харотюн Хокоцян

своите архиви и фотоалбуми и ако в тях открият снимки и документи, свързани със здравеопазването и червенокръстката дейност в Боровaн, да ни ги изпратят. Обещаваме след публикуването да им ги върнем, а фотокопия от тях да предадем на музея в селото.

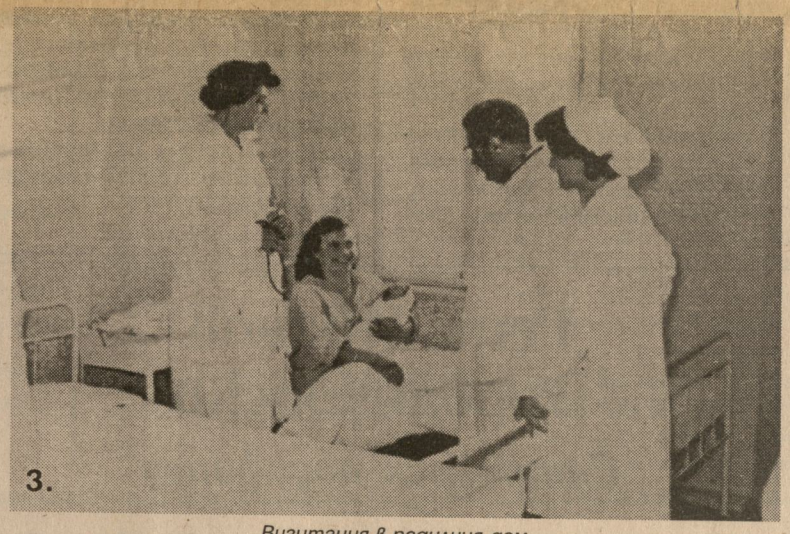
Първа се отзова д-р Цветана Цанова, която 9 години е била стоматолог в здравната служба. Тя ни изпрати снимки. Част от тях поместваме в този брой. Другите ще използваме в следващите. Ето какво ни пише тя.

"През 1954 г. бях преместена от с. Попица в с. Боровaн. Сварих здравната служба в четири стаи на двуетажната сграда на Пеко Мильовски, близо до центъра. В тях бяха настанени лекарският кабинет (сн. 1), амбулаторията, зъболекарският кабинет (сн. 2) и родилният дом (сн. 3).

Службата се завеждаше от д-р Харотюн Мави Хокоцян, уважаван специалист както от колектива, така и от населението. Дошъл беше от София преди 1954 г. и напусна селото след 1963 г. Замина за Македония, където имал сестра и роднини. По-късно научих, че е починал в Скопие, където е бил лекар на аерогарата.

Аптеката се намираше в сградата на Крум Шотов. Аптекар беше Мустаков. След него работиха две млади аптекарки Мита и Маша (умоляваме, който знае нещо повече за тях, както и адресите им, да ни ги съобщи - БР). По-късно аптеката се премести в сградата на Габровлиите. Аптекар беше Тодор Янев. По това време се откри и болница с 10 легла (сн. 3). Наложи се да се преместим в двуетажната сграда на Георги Иванов Андреевски. В сградата на Качо Маринski се откри и кабинет за женска и детска консултация.

Под ръководството на д-р Хокоцян бе създадена червенокръстка дружинка, в която участваха учителки и млади момичета. На околийски и окръжни прегледи тя редовно се класираше на първо място.

3.

Визитация в родилния дом

В миналия брой разказах за своята работа, която бе високо оценявана и многократно награждавана. През 1962 г. в София се състоя международен симпозиум по училищно стоматологично здравеопазване. На участниците трябваше нагледно да се покаже работата на един селски стоматологичен кабинет. Беше избран нашият, който освен местното население обслужваше и 1200 ученици в четирите училища. С чуждестранните гости от СССР, Чехословакия, Полша, Германия, Франция и други страни бяха дошли и наши университетски преподаватели в Стоматологичния факултет на Медицинската академия професорите Странски, Балабанов, Бурков, представители от окръжния център Враца, както и местни общественици. Тази среща бе ознаменувана с обща снимка, която все още поддържа самочувствието ми за изпълнен професионален дълг към здравното дело в Боровaн, и българското държавно здравеопазване в ония далечни за мен години(сн. 4).

2.

Зъболекарският кабинет

4.

Гости от страната и чужбина за запознаване с опита на боровaнския стоматологичен кабинет

Д-р Илияна Митева

вътрешни болести

Родена е на 22 март 1959 г. в гр. Тервел, където по това време родителите й са учители. Те са от Дървеняшкия род. Гимназиалното си образование завършва през 1977 г. в гр. Нова Загора с отличен успех и златен медал, а медицинското – в гр. Варна през 1983 г., също с отличен успех. Сега е лекар в общинската болница в гр. Нова Загора и има частен кабинет, където работи през свободното си време като изявен специалист по вътрешни болести, и втора специалност гастроентерология и ехография. Уважавана и търсена е от пациентите, на които е помогнала, а тя – доволна от резултатите на своя труд.

Омъжена, съпругът й е инженер. Имат две дъщери – на 18 и 9 години.

Евгени Евгениев Григоров

Магистър фармацевт

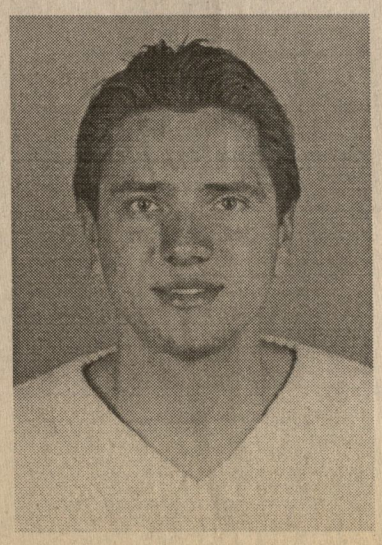
Роден е на 28 май 1979 г. в София. По бащина и бабина линия той е с борованско потекло. Прабаба му Кена е сестра на Мара Нонинска – Миятева, първата българска кинозвезда.

След завършване на Втора английска езикова гимназия в София решава да продължи професията на баба си Екатерина Пармакова, завършила Фармация в Страсбург – Франция, през 1935 г. Евгени се записва във Фармацевтичния факултет на Медицинския университет в София по специалността фармация. Завършва и Магистърска програма "Здравна политика и здравен мениджмънт" на Медико-биологичния департамент на Нов български университет. Още студент, активно работи като член на Организационния комитет към Българското студентско научно-фармацевтично общество (студентска организация) за провеждането на Втори студентски научен конгрес по фармация. През 2000-та година е помощник-фармацевт в болничната аптека към Първа градска болница в София и сътрудник в организацията на конгреса "Частна аптека "Себил ММ" в София и технически сътрудник при провеждането на семинари и конгреси (почасово) към Българското студентско научно-фармацевтично общество и IPCE. От 1995 г. и досега е стажант по линия на международния обмен към Националния дворец на културата. През 2001 г. е сътрудник при организацията на проявата частна аптека "Лучано&-Матос" в Коимбра – Португалия.

Професионални умения: Владее отлично английски език, завършил е английската езикова гимназия, френски език – много добре учил е една година във френско училище при Френския културен център – VI ниво. Владее компютърни умения MS OFFICE и интернет приложения. Секретар е на Студентския съвет на Медицинския университет в София и член на Факултетния съвет на Фармакологичния факултет като представител на всички студенти и член на Комисията по учебния план на Фармацевтичния факултет.

Обича спорта: Член е на Изпълнителния съвет на ПСС и отговаря за студентския спорт. Две години е отговорник по спортната дейност в Студентския съвет на Медицинския университет в София. Заместник-председател е на университетския спортен клуб "Медик" и капитан на университетския отбор по сноуборд.

От научните му интереси заслужава да се отбележи това, че 4 години е кръжочник в катедра "Социална фармация на Фармацевтичния факултет и дипломант в същата катедра. Негов научен ръководител е доц. Златка Димитрова. Специални интереси има в областите на "Лекарствената политика" и "Фармакоикономика".

Негово хоби е българското изобразително изкуство и българският театър.

Христо П. Милчовски

Санитарен фелдшер

Роден е през 1883 г. Като войник е служил в 17-и пехотен полк. Бил е грамотен и завършва санитарна школа. Като санитарен фелдшер на първа рота участвува в боевете за превземането на Одрин и спасява живота на много войници и офицери, но при атаката на Чаталджа загива половината от състава на ротата. Сред тежко ранените е и Христо Милчовски. Заедно с другите ранени е откаран в болницата в Свиленград. Въпреки големите усилия на лекарите да спасят живота му той умира на 24 ноември 1912 г. Оставя жена с три сирачета. За да изхрани децата си, майката Вта Първаница Милчовска е била принудена да даде под наем част от сградата си за амбулатория и кабинет на лекаря за времето от 1. XI. 1924 г. до 1. XI. 1925 г. за 500 лв. месечен наем. Но от други документи се вижда, че и след изтичането на този срок здравната служба е продължила да се помещава в същата сграда до намирането на нова.

Гецо Иванов Върбанчовски

Санитарен подофицер

Роден е през 1890 г. Бил е санитарен подофицер в Девета дивизия. Участвувал е във войните. Но в последния ден на Първата световна война, изпълнявайки хуманния си воински дълг, отива на самата фронтова линия, за да провери за ранени войници, но бива нападнат внезапно от противников войник, който го намушкал с войнишкия си нож. Въпреки лечението му от дълбоките порезни рани в корема и черния дроб той е починал на 20 октомври 1918 г. (на 28 години). Оставил е две сирачета – Димитър и Христо, които продължават рода. Димитър се оженва за Велика Железарска и имат двама сина – Христо и Георги. Христо завършва военното училище и като офицер служи в Народната армия, а след уволнението преминава на друга работа. Жена му известно време работи в селкоопа, а след това – в София. Имат двама сина – Лазар и Леонид. Лазар е със висше образование – инженер. Има две деца – Борислав и Николай. Леонид има средно специално образование.

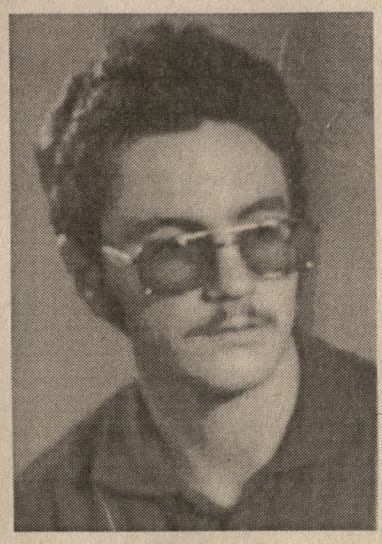
Георги се оженва за Василка от с. Мадан, Монтанско, където са работили и живеят със семейството си. Имат една дъщеря – Людмила, която се омъжва за Валери от Брусарци. Имат двама сина – Георги и Младен.

Вторият син на загиналия фронтовак Христо Гецов се оженва за Гена Братоевска. Работили са в земеделската кооперация до пенсионирането си. Те имат две деца – Йорданка и Иван. Йорданка завършва средно специално образование и работи в Химическия комбинат във Враца, където живее. Иван завършва средно образование, но при отбиване на военната си служба загива при нещастен случай.

Д-р Щилиян Неновски

Вътрешни болести и обща медицина

Роден е на 12 октомври 1960 г. в гр. Сливен, където работят родителите му. Основното и гимназиалното си образование завършва в Сливен, а медицинското – във Варненския медицински институт през 1987 г. и веднага постъпва на работа в IV вътрешно отделение на окръжната болница "Д-р Иван Селимински" – гр. Сливен. Още по време на следването си се оженва за словашка гражданка. През 1990 г. решават да заминат за Словакия. Установяват се в Братислава и още в началото на 1991 г. започва работа в болницата на гр. Малацки, Братиславска област. След две години, през 1993 г., взема специалност по вътрешни болести, а две години по-късно и втора специалност – по обща медицина. През 1994 г. става участъков лекар на две села в Братиславска област с 2000 пациенти. През 2002 г. поема допълнително обслужване на социален дом за стари хора с 230 души. Три пъти месечно дава дежурство в "спешна медицинска помощ"в гр. Малацки.

Цветана Иванова Петрова – Божкова

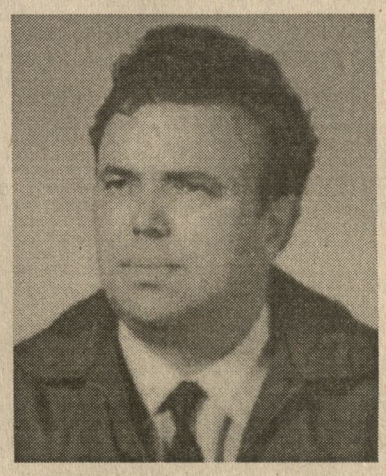
Медицинска сестра

Родена е на 25 април 1936 г. в гр. Бяла Слатина, където завършва основното си образование, а средното – в София, в Техникума за медицински сестри на ул. "Филаретова" № 3. Трудовата си дейност започва през януари 1957 г. като медицинска сестра в дом "Майка и дете" в гр. Златица. След по-малко от 10 месеца – на 25 октомври 1957 г. – се премества в участъковата болница в Борован като медицинска сестра, за да е по-близо до родния град. Тук служи три години и половина, след което се премества в детското отделение на районната болница в Бяла Слатина. По-късно работи в детската ясла, но се разболява и е прехвърлена към профилактичното звено на болницата като медицинска сестра. След закриването му постъпва в стоматологичното отделение. След 12 години работа като медицинска сестра в това отделение се пенсионира.

Никодим Божков

Медицински фелдшер

Роден е на 4 октомври 1934 г. в с. Тлачене. Средно образование завършва в с. Габаре и продължава в Техникума за медицински техници в гр. Враца. Завършва първия випуск на техникума и през 1955 г. постъпва на работа в участъковата болница в Борован. Тук работи до 1962 г., когато заедно със съпругата си Цветана Божкова се преместват в Бяла Слатина като медицински фелдшер в районната болница. Д-р Хокоцян го ползва като свой помощник. Праща го навсякъде, където има нужда: и в амбулаторията, и в болницата, и в аптеката, води и санитарната дружинка на Червения кръст, прави имунизациите. Работи и по хигиенизирането. Здравната служба в Борован неедноктратно е обявявана за първенец в различните направления.

От 1962 г. се премества в санепидстанцията в гр. Бяла Слатина. Завежда "Бърза помощ", отговаря за детския кабинет. Бил е училищен фелдшер и накрая – участъков фелдшер в с. Соколаре. Навсякъде се ползва с уважение и авторитет. За добра работа е награждаван многократно. Бил е отличник на Министерството на народното здраве. След няколко тежки операции умира от рак на 17 октомври 1995 г.

Марийка Цекова Първанова

помощник-фармацевт

Родена е на 11 юли 1936 г. в с. Търнак. Средното си образование получава в гр. Бяла Слатина през 1954 г. Продължава образованието си в Обединения медицински техникум по специалността помощник-фармацевт. След завършването му през 1957 г. постъпва на работа в държавната аптека в Борован. Още същата година се омъжва за Цветан Кръстев и в Борован отглеждат двете си деца-близнаци Даниела и Евгени.

По-късно работи с фармацевтите Мита Мустафова и Тодор Янев. Взема активно участие в обществено-политическия живот в с. Борован, като ръководител на семинари, а също така в самодейния театрален колектив. През 1963 г. преминава на работа в аптека № 3 в гр. Враца и в нея работи до пенсионирането си.

"Професионализмът на д-р Хокоцян, д-р Пелова и останалите медицински работници в здравната служба в Борован бяха на такова ниво, за което в днешно време може само да се мечтае. Спомените за годините, прекарани в Борован ще останат за цял живот" – пише тя до редакцията.

Цветан Кръстев

медицински фелдшер

Роден е на 4 ноември 1934 г. в Койнаре. Средното си образование завършва в родното си село, а медицинското – във Военно-медицинското училище в София през 1954 г. с присвоено звание медицински техник (фелдшер). Започва работа във

военно поделение в гр. Горна Оряховица, а от 1956 до 1963 г. – в Борован като завеждащ здравната служба към МТС (медицински кабинет с физиотерапия). Обслужва около 2000 работници от района на МТС, към която спадат съседните на Борован села. Той активно се включва и в обществено-политическия живот в Борован. Член е на самодейния театрален колектив. Покъсно след неколкомесечни курсове за преквалификация в София получава полувисше медицинско образование и правоспособност на санитарен инспектор. Като такъв работи в санипедстанцията във Враца, а по-късно и в ХЕИ-Враца до пенсионирането.

Жизненият му път прекъсва през 2000 г., но като професионалист оставя трайни следи в Борован.

КОЛЕКТИВ ЗА ПРИМЕР!

До 1989 г. в борованската поликлиника имаше два кабинета по зъболечение с две стоматоложки – доктор Радева и доктор Пешева. Всичко вървеше нормално. След това работата тръгна назад. Сега в седмицата идва един частен зъболекар. Да не те заболи зъб, не можеш да се отплатиш с тия ниски пенсии.

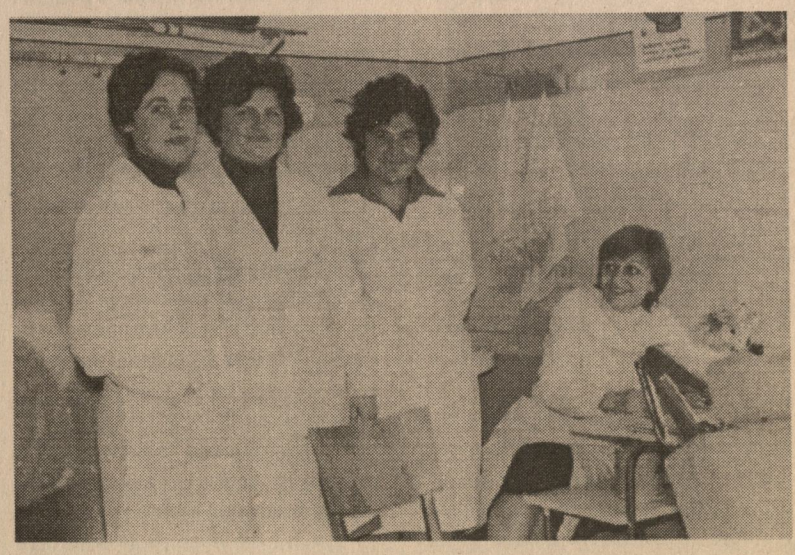
На снимката, която изпращам, са двете сестри, които работеха при зъболекарките. Отляво надясно:

Прави: Доктор Радева, завършила Медицинската академия – стоматологическия факултет. Дълги години работи в Борован. Хората бяха доволни от тази млада способна зъболекарка. До нея е медицинската сестра Тотка Неновска – Борованска снаха. Сега е пенсионерка.

До Тотка Неновска е медицинската сестра Калинка Палибачийска с над 25 години трудов стаж. Безупречна в работата си, общителна.

Седнала е доктор Пешева. Миловидна, винаги усмихната. Нейна сестра беше Калинка.

Този колектив работеше задружно и остави трайни следи в Борован.

Христина Георгиева Рашева

медицинска сестра

Родена е през 1972 г. в гр. Враца, където работят родителите ѝ. Баща ѝ Георги Христов Рашев е роден в Борован.

Основното и средно специално образование завършва във Враца и продължава в Полувисшия медицински институт. От 1994 г. работи като медицинска сестра във Втора поликлиника във Враца. Омъжена е. Има син Емануил – ученик.

Елка Борисова

Медицинска сестра

Елка Борисова е родена в с. Добролево. Основно образование получава в родното си село. Учи в гимназия и завършва Института за медицински сестри. Омъжва се в Борован за Тихомир Иванов Къчов и започва работа в здравната служба, а след това – в новооткритата филиална поликлиника. След реформирането на здравната мрежа работи в кабинета на д-р Железарска в Борован. Като човек и медицински работник е безупречна в работата и с общуването с хората. Ползва се с уважение сред пациентите. Посещава домовете на болните и за всеки намира блага дума.

Има две момичета, добър и работлив съпруг. Семейството ѝ е за пример!

Двете информации и снимките ни осигури Андрей Симеоновски

ЗДРАВНОТО ДЕЛО В

(Продължение от миналия брой 226 – януари 2003 г.)

Какво е било работното време на общинските лекари? По този въпрос са възниквали конфликтни ситуации. За един такъв случай писахме в бр. 221-222 от юли 1999 г. Това е наложило министърът на вътрешните работи и народното здраве през 1934 г. да издаде специална заповед, с която се определя работно време на участъковите и общинските лекари: от 8 до 12 часа и от 14 до 18 часа, в събота – от 8 до 13 ч. В същата заповед се казва, че когато участъковият или общинският лекар през работно време бъде повикан от болен за преглед, намиращ се в селото на лекаря, или в село вън от това на лекаря, за болен таксата за прегледа е 25 лв. Сумата остава в полза на държавното съкровище и се оправдава срещу издадена квитанция. По същия начин се постъпва и с изразходваните материали за превръзка, инжекции и др. Бедно болните, които не са в състояние да се явят в амбулаторията, се преглеждат от лекаря в къщи безплатно. Болните, респективно техните близки или общинското управление, са длъжни да осигурят на лекаря безплатен превоз до жилището на болния и обратно. Лекарят да се извиква само в случай, когато положението на болния не позволява откарването му в амбулаторията. Болен или близките му, които повикват лекаря в къщи, без нуждата да е налагала това, ще бъдат глобявани, се казва в заповедта.

● През 1935 г., преди още да е започнал строежът на прогимназията "Отец Паисий", околийският лекар е искал с писмо от 22. I. 1935 г. от д-р Тричков, да му изпрати един екземпляр от плана на прогимназията, който да се прегледа от Главната дирекция на народното здраве.

● Заслужава да се отбележи, че още при първите сигнали за продажба в магазините на некачествен червен пипер (смлян), са били дадени подробни указания как да се получава качествен пипер, за да не се внася от чужбина, а да се произвежда за износ.

● Открихме един интересен документ-предписание на МВРНЗ от 8. II. 1935 г.: участъковите лекари и фелдшери да съберат сведения за народните обичаи, обреди и битови навици, които са в противоречие с хигиената и здравеопазването. Описанията на тия обичаи, обреди и навици да бъдат колкото се може по-кратки. Околийските лекари да съпоставят представените сведения и онези случаи, които се повтарят или не са осъществени, да се изоставят. Събраните и подредени от околийския лекар сведения да се представят в дирекцията в срок от 10 дни от получаването на наредбата, за да бъдат прегледани от специална комисия. Добре е да се потърсят в архива на МВРНЗ и вземат онези за Борован.

● За да се постигнат по-добри резултати в борбата с детската смъртност, която у нас намалява, м-вото е разпоредило провеждането на анкети, като от 1. I. до 31. XII. 1935 г. за всяко дете, което е починало на възраст до една година, да се попълват анкетни карти.

● От Главната дирекция на народното здраве съобщават, че в страната са дошли много арнаути, които търгуват с боза, разнасяйки я по улиците. Работилниците на тези бозаджии обикновено са в жилищата им, които са замърсени и нехигиенични, а и самите продавачи са нечистоплътни. Наредено е да се предприемат съответните

следва на стр. 4 ➡

Националният музей на Българския Червен кръст се премества в нова сграда

Националният музей на Българския Червен кръст досега се намираше в Централната школа на БЧК в с. Долни Лозен, край София. Той се помещава в самостоятелна двуетажна сграда, като се отваряше само за посещения от курсистите в школата за подготовка на червенокръстки активисти-командири на санитарни дружини, ръководители на червенокръстки младежки групи, щатни работници на червенокръстките комитети от страната, както и при прегледи на национални червенокръстки санитарни дружини.

Предстои обаче, до края на октомври т.г. музеят да се премести в Централната сграда на БЧК в София (бившия хотел "Орбита" – Лозенец). Има изработен проект, за изпълнението на който вече се работи.

С богат снимков материал и документи ще бъде показано създаването на Световната червенокръстка организация, както и началото и първите дейци на Българския Червен кръст. В специални витрини ще могат да се видят раздаваните български медали и значки, с които са награждавани заслужилите червенокръстки дейци, както и многото подаръци от чуждестранни организации, донесени или изпратени в България по различни поводи: купи, барелефи, награди от международни състезания по планинско и водно спасяване, събори на червенокръстки организации в София, Варна, Бургас и др.

На централно място ще бъде поставен големият колкото човешки ръст самовар, подарен от Руския Червен кръст в знак на благодарност на нашата медицинска бригада, оказала помощ на Руския Червен кръст по време на Руско-Японската война в Манджурия.

Със снимки, текст и предмети ще бъде показано и разказано за създаването на Българския Червен кръст, за неговата организационна и медицинска дейност, на санитарните дружини и постове, младежката червенокръстка дейност, устройството и дейността на планинската и водноспасителната дейност; за дейността на червенокръстките отряди по време на войните, които нашата страна е водила, за медицински отреди по време на наводнения, земетресения и други аварийни ситуации; за началото на Бързата медицинска помощ, създадена и ръководена до 1953 г. от Българския Червен кръст; за началото и развитието на кръводаряването; за началото и създаването на Школата за подготовка на медицински сестри в нашата страна; за първите болници след Освобождението на България, създадени и ръководени от клоновете на организацията, медицински бригади на Българския Червен кръст в помощ на други страни при природни бедствия, войни и др.

Тук ще се намира и богатата библиотека на музея с основна червенокръстка литература – българска и издавана в други страни, както и много книги от Международния комитет на Червения кръст в Женева. До момента са обработени над 400 книги на български и на чужди езици.

Драги читатели, не пропускайте случая, ако ви се удаде път до София след октомври т.г., да посетите обновения и обогатен Национален музей на Българския Червен кръст на новото му място – в Централната сграда на БЧК в кв. Лозенец. Желателно е да подарите на Националния червенокръстки или на Борованския исторически музей някакъв медал, значка, диплома или друг предмет на червенокръстка тема, за да има в него и нещо от и за селото ни.

(Соб. инф.)

БОРОВАНСКИЯТ ГОВОР

Продължаваме да поместваме извадки от речника към дипломната работа на филоложката Зафира Иванчева Андреевска озаглавена "Борованският говор"

"З"

забаквам са - задавям се
заблеан - разсеян
забоварам - забравям
завалийа - нещастен, жалък
завратам - запретвам (шъ заврета крачолете и шъ прегаза барата)
заврс - току-що оформил се плод на дърво
заглава - връви заглава (върви, където искаш)
заговеск'и - заговезни
задъин'ам - задъхвам се
заецвам - заеквам
зазъбвам - отварям устата на овца
закъсин'ам - закъснявам
закачка - роднинска, приятелска или любовна връзка между хора
закрто и са - заседя се
заман - винаги
запин'ам - залоствам, запъвам
заплесин'ам са - заплесвам се, увличам се
запофичам - захвърлям с шум
запръжвам - залоствам
заран - сутрин
заран - утре
зарапвам - захапвам
засин'ам - засъхвам
затискол - тапа от дърво за затваряне на бъкъл, дамаджана и др.
зафет - гощавка
зачебръсвам - засягам
зафащам - започвам
заговарам са - уговарям се
зеа - зяпам, отварям си устата
зеере - зърнени храни (таа годин зеерето е убаво)
зелник - баница с лапад
зер - как не, нима
зорлен - насилствено, насила

"И"

ибрик - глинен съд с чучурка за поливане при миене
игленка - игла за плетене на по-тънка прежда
избридам - изваждам, изтеглям нишките от тъкан
икиндиа - надвечер (към 4-5 часа)
илач - лекарство
ин'а - скреж
испратки - изпращане
испрошвам - наскубвам откъсвам (ремика са изпрошнал и кучето избегало)
истиштиса - изпече се добре
истрбвам - обезформявам дреха
истумбвам - разпорвам корем
исчемревам - изгубвам силата си
иштерица - ялово животно (крава)

"Й"

йавор - акация
йяловица - ялово добиче; бездетна жена
йарица - млада кокошка, ярка
йашен - който яде много
йунец - мъжко теле до 2 години

"К"

кабурен - обемист
каиш - мъжки кожен колан
какалец - бримка
какалашка - царевичен кочан без зърна
какичка - жълт минзухар
карлик - дърво с кука за скубане на слама от купа
калцуни - ушити високи чорапи от вълнен плат
кам - къде
кафам - лая особено (за куче)
каучка - качулка
качамилк'а - специално дърво, с което се бърка качамака при варенето му
кебе - голяма дреха с кожи отвътре
кекера - разкрачвам
келеметор - сбирщина от бедни хора
кивра са - сърдя се
кипчак - металически съд за гребане на вода
кладенец - извор
клемиа - част от волска кола, която държи ритлите
кленза - пръчка около 15-20 см., изострена от двата края; вид детска игра
кл'овам - кълва
кл'уводрвец - кълвач
клуп - дупка за закопчаване
коларка - голяма черга от коноп

(Следва в бр. 228)

БОРОВАН ДО 1937 Г.

➡ *от стр. 3*

санитарни мерки.

● От 1. I. до 1. III. 1935 г. е бил уреден курс за съветнички. Акушерката Стаменка Ценова Стаменова от Борован е завършила този курс и е получила съответния документ.

● На здравните служби е бил изпратен образ, по който да се съставят годишните отчети, като към отчетите се направят и приложат и снимки на училищните дворове, нужниците, амбулаториите – външен и вътрешен вид, на здравно-съвещателните станции, чешми и оздравени герани, каптажи и др., като сумите за тези снимки се вземат от касичките (кутиите) с писмено разрешение. Да се потърсят в архива на МВРНЗ тези отчети и снимките.

● В селищата, където няма лекар, фелдшер, акушерка или медицинска сестра, мъртвопроверител може да бъде кметският наместник.

● Поради съкращения в бюджета на общината е била съкратена общинската акушерка. Но след възражения на участъковия лекар д-р Тричков, че според закона всяко населено място с повече от 5000 жители задължително трябва да има общинска акушерка. Стаменка Ценова Стаменова със заповед 401 от 27. III. 1935 г. е била възвърната на заеманата преди това длъжност.

● Областният лекар съобщава на д-р Тричков, че е допуснат да участва в двуседмичен курс, уреден от ГДНЗ от 8 до 20. IV. 1935 г. Курсът се е провеждал във Здравно-съвещателната станция – Враца.

● От Дирекцията на труда и общественото осигуряване съобщават, че осигурените имат право на две пломби за период от 5 години.

● От ГДНЗ съобщават, че напоследък на пазара се е появило памучно масло, предлагано за ядене. Поради по-ниската му цена то конкурира слънчогледовото. Разрешено е било чрез добавянето на 10 на сто памучно масло към слънчогледовото да се използва за приготовляването на рибни консерви, респ. на сардели. Смесването на маслата трябва да се извършва в самата фабрика или работилница за консерви. На етикетите е трябвало да пише "Приготвено със слънчогледово масло.".

● Околийският лекар е наредил на участъковите лекари и фелдшери да пристъпят незабавно към организирането на дружества за борба с туберкулозата. Изпратен е бил и уставът.

● Върховният комитет за деня на детето при Съюза за закрила на децата е определил датата 12 май 1935 г. за Ден на детето. ГДНЗ е разпоредила на своите подведомствени лекари да вземат най-дейно участие в отпразнуването на този ден, като оказват съдействие на клоновете на Съюза за закрила на децата и на специално учредените комитети чрез сказки, детски манифестации и др. Събраните средства ще се използват за подпомагане на старите и откриване на нови детски трапезарии и детски игрища.

● Със заповед № 162 от 18 май 1935 г. врачанският областен лекар е назначил комисия в състав: кмета на с. Борован, участъковия лекар на същото село и директора на прогимназията да се събере по покана на участъковия лекар, която да провери какви са зловредните влияния за общественото здраве от досегашната работа на маслобойната на Братя Бешеви в с. Борован.

● Съгласно предписанието на областния лекар кутиите за доброволни пожертвувания при болниците и здравните служби да бъдат отваряни един път седмично.

● В архива е запазена една заповед № 898 от 14 юни 1935

следва на стр. 5 ➡

Преди 60 години

Културни прояви в село Борован

В брой 225 препечатахме две дописки, поместени във в. "Заря", бр. 6133 от 13. II. 1942 г. и бр. 6151 от 1942 г., придружени с мои спомени. В този брой препечатваме друга от 1943 г. Ето нейното съдържание:

"С. Борован, Б. Слатинско. Селото ни има към 7 хиляди жители с повече от 1500 къщи. То е от най-големите села и притежава едно от най-старите читалища в околията. Читалището ни носи името "Млада България", което ни подсказва времето, в което е образувано, т.е. веднага след освобождението. В своята история читалището е записало моменти на културен подем, когато младежите, приобщени под неговата стряха, са имали всичката възможност да проявят своите творчески възможности. А е имало и такива, когато то не е оказвало съдействие на младежта и по такъв начин я е отчуждавало от читалището и тласкало към кръчми и кафенета. Такива моменти са били чести, но не са били задълго. Все пак достатъчни са били, за да забавят вървежа на читалището. През своето 40-годишно съществуване то още не се е сдобило с читалищна сграда, както и с читалищен радиоприемник. В това отношение ние сме позволили на околните по-малки села с по-млади читалища да ни надминат.

Тая година повече от всякоя друга е най-плодоносна за читалището. Учащата се младеж, която не е малко, впрегна своите сили в народополезна дейност и само за един месец успя да изнесе следните пиеси при препълнен салон:

На 1 януари – Нова година – учениците от прогимназията изнесоха "От любов към теб, родино".

На 3 с.м. учениците от белослатинската гимназия изнесоха драмата "Йовкови ханове" от Ст. Савов. На нея присъствуваха и група младежи от с. Джурилово.

На 7 януари, първия ден на Коледа, студентите представиха с голям успех драмата "Бащи и синове" от Вл. Полянов. Най-хубава игра дадоха Никола Милов, Василка Диновска, Мита Дунчовска и др.

На 8 януари – втория ден на Коледа, учениците от белослатинската гимназия при дейната подкрепа на студентите представиха драмата "Анга" от Ив. М. Балканов.

На 9 януари група ученици и студенти посетиха с пиесата "Манчова размирица" село Джурилово (днешното Нивянин) и прекараха една вечер в задушевна приятелска атмосфера. Това междуселско гостуване остави добри спомени в душата на всички гостуващи.

На 10 януари учениците от белослатинската гимназия представиха драмата "Изпуснати хора" от Йордан Ковачев.

На 13 януари се устрои танцова забава в чест на войниците.

На 14 януари Василовден, по желание на публиката студентите дадоха повторно "Бащи и синове" от Вл. Полянов.

На 17 януари от името на д-во "Инвалид" се повтори и драмата "Изпуснати хора" от Йордан Ковачев.

На 19 януари – с небивал успех комедията "Под чехъл" от Ст. Савов. Същата вечер студентите представиха в с. Джурилово драмата "Баща и деца", с което затвърдиха създадената вече традиция на междуселски младежки срещи.

На 20 януари – Ивановден, учениците от врачанската гимназия представиха "Милена" (скопска девойка) от Ст. Савов.

На 24 януари се даде танцова забава. А вечерта борованските младежи представиха в с. Джурилово комедията "Под чехъл". Същата вечер по почин на студента Никола Милов в читалището се устрои сбирка, на която присъстваха по-дейните младежи. Заедно с председателя на читалището те размениха въпроси по миналата, настоящата и бъдещата дейност на читалището. Дадоха се тържествени обещания да се заработи с младежта, за да има резултати цялата читалищна дейност. Желателно е занапред по-често да стават такива читалищни сбирки."

А. Ц. А.

БОРОВАН в Найденгеровата статистика

180 години от рождението на бележития възрожденец, учител, писател, фолклорист и дипломат

Найден Геров е един от най-големите дейци на Българското възраждане. Роден е на 7 март 1823 г. в Копривщица. Завършил образованието си в Русия. В продължение на три десетилетия той участвува дейно в решителния етап от борбите за духовното развитие на българския народ. Името му е свързано с различни области на нашия културен и обществен живот през време на Възраждането и след Освобождението. Той е забележителен учител, автор на поетически произведения и на учебници за възрожденските училища, закрилник на българите и българщината като руски вицеконсул преди Освобождението в Пловдив, където развива голяма народополезна дейност. Тази му дейност е най-слабо осветлена и затова искам да се спра на нея.

След Кримската война Найден Геров е назначен за първи руски консул в Пловдив. За първи път Русия изпраща на такъв отговорен дипломатически пост българин. И този пост Найден Геров с достойнство и авторитет заема цели 20 години – до Априлското въстание.

През това време допринася твърде много за освободителната борба. Одобрява и поощрява четническото движение, тайно приема в сградата на консулството самия Левски, застъпва се за преследвани обществени дейци, в течение е на революционните приготовления в навечерието на Априлското въстание.

Извънредно голям е приносът на Найден Геров за запознаване на руската общественост с "българския въпрос", който покъсно прераства в братски подвиг за освобождението на България. Още от младите си години, когато учи в Одеса и по-късно в Ришельовския лицей, той вярва, че само Русия ще донесе свободата на изстрадалия български народ и затова пише:

"Тая надежда сладка и мила
нам подкрепява капнала сила..."

В руското консулство по това време всеки българин е могъл да получи помощ и подкрепа, съвет и защита. Той поддържа връзка с революционната ни емиграция отвъд Дунава, приема в къщата си преследвани борци за народно освобождение, оказва помощ на преминалите в България четци, изпраща български младежи да учат в Русия. Непрестанно внушава на българите идеята за предстоящото освобождение на България от Русия.

Гръкоманите изплитат около него мрежа от интриги и коварства, които той умело разплита. Руското правителство обаче поддържа своя ревностен чиновник и сътрудник и не отстъпва пред клеветниците и зложелателите. След Априлското въстание остава на работа в руската легация в Цариград.

Найден Геров е непримирим борец срещу гръкоманството и за самостоятелна българска църква. Той защищава българските интереси в черковната борба и има голям принос за решаването на църковния въпрос. За целта той е събирал статистически и други сведения за състоянието на българските църкви и манастири, на какъв език се служи в тях, от какви църковни потреби се нуждаят, кога са строени и др.

В архива на Найден Геров, който се съхранява в БАН, намерих един списък на църквите и манастирите във Врачанската епископия. Данните в него са от 1868 г., когато той е бил вече десета година руски вицеконсул в Пловдив. В него се намират статистически данни колко двора (т.е. семейства) е имало във всяко село, като са показани отделно българските, турските, влашките, еврейските и др. От списъка се вижда, че по това време в Борован е имало само 250 български двора, Малорад – 190, Добролево – 110, Джурилово (сега Нивянин) – 20 български и 30 турски двора. Сираково – 30 двора. Само град Враца е имал повече дворове – 1400 български, 500 турски и 30 еврейски, Козлодуй и Койнаре са имали колкото Борован – по 250, но в Козлодуй е имало и 180 влашки, а в Койноре и 150 турски, които след Освобождението са се изселили. Всички останали са били по-малки. Посочено е, че църквата в Борован е построена през 1834 г. и показва, че не е верен надписът на плочата над входната врата на църквата, където пише 1843 г. Явно е, че каменоделецът е сторил грешка, като е разменил последните две цифри, защото и в други документи се сочи, че борованската църква съществува от 1834 г. Отбелязано е, че в църквата се служи на български език и че се нуждае от богослужебни книги и утвари. Църквата в Малорад е построена в 1858 г., а Добролево, Сираково и Джурилово не са имали църкви.

Потомците са благодарни на Найден Геров, че е събрал навремето ценни статистически и други данни, за да можем да узнаем след 180 години какво е било демографското положение на българското население във Врачанска епископия и какво е било състоянието на църквите и манастирите в този край, родолюбиви огнища на просвета и култура, допринесли много за запазването на българския дух.

Ангел Андреевски

➡ от стр. 4

ЗДРАВНОТО ДЕЛО В

г., с която министърът ген. Атанасов уволнява по подаване на оставка участъковия лекар в с. Борован, Белослатинско, д-р Иван Тричков, считано от деня на предаване на длъжността. Няма обаче данни поради какви причини д-р Тричков си подава оставката. Но се намери друг документ-телеграма на околийския лекар д-р Ст. Спиридонов. С нея той спира до второ нареждане изпълнението на заповед 898. Продължете службата си, се казва накрая на телеграмата.

Намери се и трети документ по този случай, писмо-запитване под № 1025 от 29. VI. 1935 г. Писмото не се намери, но окол. лекар отговаря така: съгласно писмо № 4673 от 18. VI. 1935 г. на областния лекар не може да получавате заплата за времето от 10 дни след изтичането на законния срок. Получаването на заповедта за уволнението до получаването на телеграфическото нареждане за временното й спиране. В окръжно № 10753-I от 18. VI. 1932 г., Известие бр. 99, за което време следва да върнете получената сума за възстановяването й в БНБ. Съобщете на коя дата сте получили заповед № 898 от 14. VI. т.г.

● Съобщава се на здравните служби, че 20 октомври е обявен за Ден на Червения кръст, който трябва да се отпразнува по най-тържествен начин. За целта са сформирани местни комитети, в състава на които влизат представители на местните държавни, общински и военни власти, ръководителите на Младежкия червен кръст, представители на всички съсловия, лекари, свещеници, учители, занаятчии, а също така видни дами и общественици.

● ГДНЗ с няколко наредби е наблягало върху необходимостта да се следи дейността на длъжностните акушерки доколко те изпълняват своите задължения:

- Даване акушерска помощ на всички родилки в централното село и при възможност и в съставните села.
- Издирване на бременните във всички села и тяхната подготовка към акта на раждането.
- Посещения на родилките.
- Запознаване на жените с хигиената на бременността и отглеждане на децата.
- Посещение на домовете за подобряване на чистотата и реда в жилището.

Въпреки всичко дейността на общинските и участъковите акушерки е толкова слаба, че нерядко постъпват мотивирани искания от общинските съвети за премахване на длъжността акушерка като ненужна.

Предлагам ви да засилите работата на акушерките, се казва в последната наредба. Щом като в едно село като Борован например при наличността на общинска акушерка половината от ражданията се извършват от невежи баби, това значи, че акушерката и здравните органи не изпълняват своя дълг. В село с акушерка всяко раждане, извършено от баба, трябва да бъде анкетирано и виновниците наказани.

● Съставен е акт и наложена глоба от 100 лв. на Христо Ст. Ковачев – производство и склад на спиртни питиета на едро в с. Кнежа, за доставка на коняк за кръчмата на Стойчо Аврамов (Пещенеца) в Борован. При изследването се е оказало, че съдържа само 26.13 на сто по обем алкохол, а не 32 на сто съгласно Закона за вината и спиртните напитки.

● Химикът на видинската химическа лаборатория пита с писмо участъковия лекар в Борован, как е обявена в магазина, съгл. чл. 82 от ЗНЗ продаваната халва от Илия Вачев в

следва на стр. 6 ➡

ПЪРВИ КАРТИ НА КОИТО Е ОБОЗНАЧЕН И БОРОВАН

По повод 125-годишнината от Руско-турската освободителна война 1877-1878 г. в Дома на Научно-техническите съюзи в София бе показана карта, на която за първи път се среща обозначено и нашето село Бороване. Още по време на войната Руският топографски корпус започва първото цялостно и подробно геодезическо заснемане на българските земи. В резултат на астрономическите и геодезическите измервания се създава многолистната топографска карта в мащаб 1:42000 и карти в производни мащаби (1:120000, 1:210000 и др.) Картните листове получават популярното наименование "верстовки", тъй като в тях се използват руските мерни единици - верста, сажен, дюйм. Цялостното ръководство на дейността на Руския топографски корпус в България е поверено на генерал Михаил Н. Лебедев, а подробното топографско заснемане – на полк. Жданов (Източнотопографския корпус) и на полк. Йеренфелд (Западнотопографския корпус), който е заснемал и Бороването замлище. Теренните измервания приключват през 1879 г., а обработката на данните се извършва в Санкт Петербург.

През 1891 г. се създава топографско отделение към Генералния щаб на Българската армия, което по-късно прераства в Държавен военен географски институт. Руските "верстки" са първите оригинални документи, които младите български картографи използват като изходни материали за създаването на карти, обезпечаващи нуждите на отбраната, икономиката и образованието.

Част от картата на Феликс Каниц от 1875 г., на която е обозначен пътят Враца – Оряхово. На нея за първи път се среща името на село Бороване. Мащаб 1:25000.

Схема на листовете на топографската карта в мащаб 1:42000. С № 41 е картният лист, включващ Бороване.

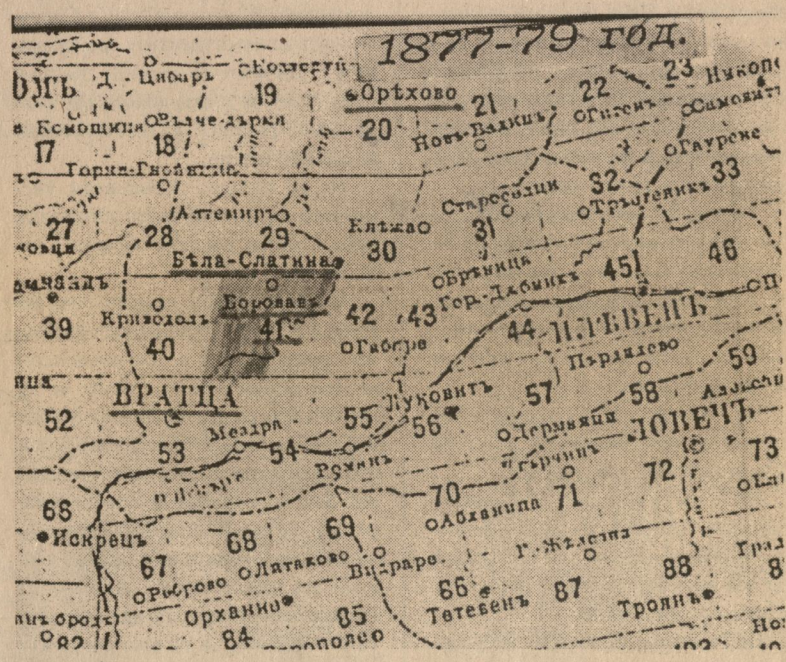

Схема на част от триангулачната мрежа, положена от руския топографски корпус. Означена е триангулачната точка при с. Бороване.

БОРОВАН ДО 1937 Г.

➡ от стр. 5

с. Бороване, за да може да бъде изследвана, тъй като в акта и върху етикета нищо не е вписано.

● Околийският лекар нарежда от 1 ноември 1935 г. във всяко населено място да се организира Седмица за почистване, като това стане в разбирателство с административната власт, местните здравни комитети и др. Почистват се дворове, къщи, обществени места, улици, площади, варосват се жилищата, почистват се училищата и училищните дворове, поправят се водни източници, засипват се локви покрай гераните и по улиците. Продавачите на съестни продукти да бъдат прегледани, да се почистят и стегнат с бели престилки и да си набавят удобни уреди за разнос на храна и др. Гостилниците да се заставят да въведат индивидуални хигиенични кърпички (тънки книги, нарязани на малки парчета, и кошче, където да се изхвърлят употребените книги). Да се обърне особено внимание на обезвъшчаването. В училището всички такива ученици да се отстранят и заставят да се обезвъшчават. Всяко село трябва да даде отчет за извършеното.

Резултата от изследванията на водата от чешмата "Изварковец" във видинската хигиенична лаборатория показва, че водата е замърсена с чревни бактерии и е много лоша за пиене. Правени са две изследвания – на 18. X. и 2. XI. 1935 г.

● Поради появилите се случаи на заболявания от коремен тиф околийският лекар не е разрешил на д-р Тричков да излезе в отпуск, като нарежда да се проверяват постоянно кварталите, в които има коремен тиф. Да се обръща особено внимание на нужниците. Домашните животни да нямат достъп до тях и да се засипят, като се направят в най-кратък срок нови. Също да се изисква във всички домове, където тази година (1935 г.) е имало болни от коремен тиф, да се направят нови, хигиенични нужници.

● ГДНЗ се е обърнала с доклад до областните лекари с копие до Министерство на земеделието относно здравното обучение в допълнителните земеделски училища да се провежда с длъжностните лица по дадена програма. Наред с домакинските познания, които младите селянки получават в тези училища, те трябва да усвояват и домашната хигиена, майчинството и познанията, необходими за доброто отглеждане на децата. ГДНЗ вменява в задължение на здравните органи да вземат най-енергично участие в изнасянето на лекции на хигиенното обучение в допълнителните земеделски училища. В Бороване по това време е имало такова училище. В тази програма особено внимание е обръщано на следните отдели: лична хигиена, хранене, обличане, привикване на труд и почивка, училищна хигиена, устройство на селския двор, водоснабдяване, нужници и отводняване на мочурите, заразителни болести, туберкулоза, венерически болести, малария, алкохолизъм, първа помощ.

Момичетата са запознавани с хигиената на бременността, подготовка за раждане, грижи за новороденото, хранене на бебето приготвяне на храна за бебето, отбиване на бебето, най-чести детски заболявания, ролята на здравно-съвещателната станция, дневните детски приюти, за Съюза за закрила на децата и др.

● Околийският лекар е наредил на борованския участъков лекар да се вземат проби от новопостроените каптажи "Изварковец" и "Долнокрайската чешма" за химическо и бактериологическо изследване, като резултатите се изпратят в областното инженерство, откъдето ги искат.

(Продължава в следващия брой 228)

Относно номерацията на вестника

Читатели се обадиха да внесем яснота по номерацията на вестника. Питаха защо в началото на излизането му носеше двойни номера, а в последните четири – един номер.

Вестникът е юбилейно издание на общинския вестник "Борба" - Боровaн. Той пък бе продължител на вестник "Борчески Борован".

След 9 септември 1944 г. поради ограничените количества вестникарска хартия, която се внасяше, вестници се издаваха само с разрешение от ЦК на БКП. Вестниците тогава се издаваха в четири страници – голям формат и в ограничен тираж. Издаваха се и многотиражки в две страници – малък формат. На борованската община бе разрешено издаването на в. "Борчески Борован" в четири страници. След 1989 г. вносът на вестникарска хартия се увеличи, започна и родно производство в гр. Силистра. Появиха се вестници с по-малък формат, но с повече страници, като "168 часа", "Поглед", "Антени", "24 часа" и други. Сред тях нашият вестник "Борчески Борован" със своите четири страници изглеждаше като мъниче. Затова приехме тактиката да събираме два вестника по четири страници в един брой с 8 страници. Затова, когато започнахме да издаваме юбилейния вестник "100 години здравно дело", за да спазим решението на ЦК, преминахме към практиката вестникът да бъде двоен, в 8 страници. Отначало вестникът излизаше годишно – за толкова успявахме да съберем материали и средства. Продължихме годишнините и номерацията. Така излязоха: година XIV, бр. 1-2 (215-216) с дата 1 май 1996 г.; год. XV, бр. 1-2 (217-218), премахнахме и датата, за да не изглежда вестникът стар, остана само месец юли 1997 г. год.; XVI, бр. 1-2 (219-220) – юни 1998 г.; год. XVII, бр. 1-2 (221-222) – юли 1999 г.

След това отпаднаха всякакви забрани за свободното слово. Всеки може да се издава каквито иска вестници, формати и тиражи стига да има пари. Така загинаха много вестници. Нашият се запази, но приехме новата номерация. Това има значение за Народната библиотека "Св. св. Кирил и Методий", където депозираме по 25 екземпляра. От тях тя изпраща на окръжните и на някои международни библиотеки. И така от година XVIII броят стана един – 223, месецът февруари 2001 г. През 2000 година не излезе нито един брой, защото кметът на селото все обещаваше да даде пари, но не даде. Ясно ни стана неговото отношение към вестника и затова потърсихме отново дарители. Отзоваха се наши представители от 6-и врачански избирателен район. Погрешно сме повторили годината XVIII вместо XIX, броят е 224 – октомври 2001 г. Следващата година трябва да бъде XX вместо XIX, броят 225 – юни 2002 г. След нея следва година XXI вместо XX, броят 226 – януари 2003 г. Този брой, който държите в ръцете си, е от г. XXI, бр. 227 от юни 2003 г.

След като в бюджета на общината не се предвиждаха средства за вестника, кметът можеше да ни каже, а не да ни бави с думите: "колкото за един вестник, ще намерим, гответе го!". Затова прибягнахме отново към набирането на средства чрез дарения. Във всеки брой отбелязвахме имената на дарителите и сумите, които даваха.

С още един или два броя ще приключим издаването на юбилейния вестник "100 години здравно дело". Чрез него разработихме славната история на здравното дело в Борован. Дано се намерят доброволци да направят същото и за другите отрасли и служби, както и човек, който въз основа на събрания материал да напише историята на с. Борован, каквато имат вече селата Хайредин, Вербица и други.

(Соб. Инф.)

Втората квартира на бездомната столетница

В броя от юни 1998 г. съобщихме къде се е помещавала първата амбулатория след откриването ѝ. От постановление № 16 от 14 май 1904 г. на общинския съвет се вижда, че съветът е обсъдил единственото постъпило заявление и документи от Иван Гайтанджиев, кандидат за общински медицински фелдшер. След като е констатирал, че отговаря на изискванията, го е назначил за общински фелдшер с предвидената в бюджета 100 лева месечна заплата. Следователно датата 14 май 1904 г. се счита за поставяне началото на общинската здравна служба в Борован. Тази дата предлагаме да бъде изписана на паметна плоча, който да се постави на сградата на Тошо В. Кирков, която е запазена и до наши дни.

Едновременно е бил обсъден и въпросът за наема, който общината е трябвало да плаща за това помещение, което се намира в центъра на селото и се оказало най-подходящо. Него е трябвало да осигури общината. По взаимно споразумение е бил определен наем 150 лв. месечно. Но след 7 години собственикът Тошо Кирков подава заявление, с което иска до края на 1911 г. да се опразни помещението, считано от 1. I. 1912 г. Но по това време започва подготовката на Балканската, последвана от Европейската и Световната война, лекари и фелдшери биват мобилизирани за оказване на медицинска помощ на ранените и болните на фронта и в тила. Селото остава без фелдшер. Чак в края на Световната война за завеждащ на борованския санитарен участък, както се е наричала тогава здравната служба, на 18. I. 1918 г., бива назначен фелдшерът Соломон Аврамов, който остава в Борован до 10. III. 1920 г. (две години и два месеца). По това време общинските съветници избират нова сграда за здравната служба – тази на вдовицата Вита Първаница Милчовска чийто мъж Христо П. Милчовски е загинал в Балканската война. Те натоварват кмета Въшо Вълков Белински и помощник-кмета да преговарят със собственичката за размера на наема. От съдържанието на следващия протокол на общинския съвет № 82 от 2. XI. 1924 г. се вижда, че е постигнато съгласие и е сключен договор за наемане на зданието за амбулатория и кабинет на лекаря за времето от 1. XI. 1924 г. до 1. XI. 1925 г. за 500 лв. месечен наем. На същото заседание е бил одобрен за слуга в амбулаторията Вълчо Лилов Вълювски с предвидената в Закона за бюджета заплата, която не е посочена в протокола.

Борованчани, облекли белите престилки на своите бащи и деди

Лекарската професия е престижна и затова към нея се стремят много млади хора, а най-вече синовете и дъщерите на лекарски семейства. Обикновено тези семейства са позаможни и имат възможност да издържат децата си да следват медицина у на си в чужбина. Децата и внуците на такива семейства, израстват в подходяща среда и обикват тази професия и после по време на учението им е по-лесно. Подредени са по години на завършване. Нека посочим борованските примери, като започнем с първият боровански лекар.

Д-р Иван Тричков, завършил в Мюнхен-Германия през 1929 г. Неговият син Емил Тричков следва медицина в Пловдив и през 1977 г. облича бялата престилка на баща си.

Но преди това нека споменем и онези по-стари медицински служители, чиито бели престилки обличат синовете и дъщерите им. Сред тях са:

Медицински фелдшер Цвятко Минков, завършил военна Санитарна школа в Русе през 1891 г. Най-малкият му син Аксидан, завършва медицина в София през 1950 г. Той пък има дъщеря лекарка – Виолина Балъкчиева – кмн.

Медицински подофицер Цено Ценов Райновски, завършил полкова санитарна школа през 1905 г. Син му доц. д-р Димитър Райновски учи три години в Загребския университет, но завършва Софийския през 1944 г.

Санитарен подофицер Петър Мицковски, завършил санитарна школа в Плевен. Има внучка доц. Нели Кирякова, дерматолог, венеролог. Тя пък има син лекар Калин Киряков.

Екатерина Пармакова Григорова е първата аптекарка с борованско потекло. Завършила е фармация в Страсбург – Франция през 1935 г., а нейните синове Младен и Евгени – медицина в София, внуците Владимир и Евгени – също медицина в София.

Д-р Васил Трифонов – започва да следва медицина в Загреб, а завършва медицина в София. Има син лекар Христо Трифонов и дъщеря – лекарка Нина Василева.

Лушка Ковачева – акушерка. Има син д-р Харалампи Пешев – хирург и дъщеря Ива Пешева – стоматолог.

Д-р Лукан Замбовски – 1946 г. стоматолог. Има две дъщери: доц. д-р Анета Мишева – очни болести, другата на работа в Германия, четирима внуци – медици и една внучка.

Д-р Илия Тасовски – завършил медицинския факултет в София през 1951 г. Има син д-р Евгени Тасовски, който е с най-много специалности.

Д-р Рашо Филипов Андреевски – 1950 г. стоматолог. Има дъщеря лекарка Вихра – физиотерапевт.

Д-р Герго Дуцов Цигаровски – 1949 г. Има дъщеря Петрана – медицинска сестра, син Володя – фармацевт, внук Георги – лекар в Пловдив и внучка Василка – медицинска сестра.

Д-р Константин Геловски, акушер-гинеколог – 1950 г. Има син Любомир – стоматолог и дъщеря Полина – акушер-гинеколог.

Д-р Методи Диновски – 1951 г., сега работи в Кьолн, Германия. Има син Владимир – психотерапевт, също на работа в Кьолн, Германия.

Д-р Иван Стойчев Кременски, завършил медицина в гр. Нанси – Франция – 1952 г. Има син Франсоа-Андрей – кинезитерапевт.

Д-р Вълo Иванов Градинарски, рентгенолог – 1952 г. Има син Красимир – лекар, рентгенолог.

Д-р Христо Вълчев Дървеняшки, кмн, акушер-гинеколог. Завършил в Клуж, Румъния – 1952 г. Има две дъщери лекарки Невян – педиатър и Ирен – акушер гинеколог.

Д-р Евгени Хр. Гацински – 1952 г., рентгенолог. Има дъщеря Любмила – дерматолог, венеролог.

Д-р Борис Петров Мицев, завършил медицина в Клуж, Румъния – 1952 г. Има две дъщери. По-малката Емилия е медицинска сестра. Тя пък има дъщеря лекарка – Габриела. По-голямата дъщеря на д-р Мицев Цветана има дъщеря лекарка в Ямбол – Боряна.

Д-р Васил Стойновски (Синигера) – 1953 г. – дерматолог, венеролог. Има дъщеря доц. Боряна Белева – бъбречна трансплантация.

Д-р Лиляна Михайлова – 1953 г., интернист, хематолог, кмн. Има дъщеря Светлана – лекарка, на работа в САЩ и син Ивайло – лекар, интернист.

Д-р Митка Дървеняшка – Цолова – 1953 г., детска лекарка. Има син лекар – кардиолог и ревматолог.

Доц. д-р Панталей Гацински – 1955 г. Работи в Швеция като хирург. Има двама сина също лекари в Швеция.

Д-р Игнат Свещников – 1956 г. – специалист по инфекциозни болести. Има дъщеря Марияна – педиатър.

Д-р Кирил Мицковски – 1959 г. специалист по нервни болести. Има две дъщери лекарки. Полина работи в ХЕИ – Бургас, а Румяна е на работа в Швейцария.

Д-р Крум Крачуновски – 1961 г. – рентгенолог. Има син Веселин – лекар в окръжната болница в Шумен и дъщеря Юлия – акушерка.

Д-р Трифон Стойновски – 1961 г. фармацевт. Има дъщеря – зъботехничка.

Доц. д-р Анета Мишева – 1974 г., очни болести. Има двама сина лекари – единият е по вътрешни болести, другият е стоматолог, облякъл бялата престилка на дядо си д-р Лукан Замбовски.

Магистър-фармацевт Васил Цв. Пановски – 1964 г. Има две деца: синът Николай е завършил оптика и с майка си имат магазин за оптика в София. Дъщерята Галина е фармацевт.

Д-р Василка Цв. Дунчовска – детски болести. Има дъщеря, главен асистент в катедрата по инфекциозни болести към Висшия медицински институт в Стара Загора – д-р Лилия Върбанова.

Д-р Милка Пендоловска – Кунович – 1960 г., невролог, физиотерапевт и иглотерапия. Има две дъщери: едната е клиничен лаборант, другата медицинска сестра.

Гица М. Андреевска – акушерка. Има дъщеря Петрана – лекарка в Пловдив.

Гица Малджанска – 1955 г. – акушерка. Има дъщеря Ива, лекарка в гр. Хамбург – Германия.

Снежана Пешлеевска – медицинска сестра. Има син Йордан Ценовски лекар в болницата в гр. Оряхово.

ГАЛИНА АСЕНОВА

14 ГОДИНИ НА СЦЕНАТА НА НАРОДНИЯ ТЕАТЪР

С голяма любов към драматичния театър и към българското фолклорно изкуство

Галина Асенова е родена на 11 януари 1957 г. в София, където родителите й работят и живеят. По майчина линия тя е с борованско потекло от големия Андреевски род, разклонение от който е Лаловският. В София получава своето основно и гимназиално образование в елитни училища.

Завършва ВИТИЗ "Кръстю Сарафов" през 1979 г. - специалност "актьорско майсторство", в класа на проф. Филип Филипов. Още същата година минава през конкурс - т. нар. обществен дебют в ролята на Хилде Вангел от "Майстор Солнес" на Хенрик Ибсен, където партнира с Любомир Кабакчиев и Андрей Чапразов и спечелва конкурса. Тя е втората борованчанка след Мара Нонинска - Миятева, която играе в Народния театър. Всъщност творческата й кариера започва от детските години, когато, ненаучила още буквите, постъпва в Детскоюношески драматичен състав в тогавашния Дворец на пионерите. А по-късно като студентка първа година изпълнява епизодични роли в Народния театър. Приемат я в радиотеатъра на Българското национално радио. Още тогава се среща и се учи от такива известни режисьори като Асен Траянов, Стефан Кожухаров, Славка Матова и други. А в студията на радиото прави детски предавания заедно с най-известните актьори като Апостол Карамитев, Славка Славова, Асен Кисимов, Сава Хашъмов, Рачко Ябанджиев, Виолета Гиндева, Виолета Бахчеванова и др.

След дипломирането с ролите на Аничка от "Службогонци" от Иван Вазов и Адриана от "Комедия от грешки" на Уилям Шекспир следват 14 театрални сезона на сцената на Народния театър. Тук играе и малки и големи роли, между които Рада в "Под игото" на Ив. Вазов, Ива от "Големият род" на М. Минков. Христина от "Иван Кондарев", Донка от "Нощем с белите коне", Дуняша от "Вишнева градина", Джени от "Майор Барбара", Мис гарнет от "Кендида", Момичето от "Сребърна сватба", Зина от "Чудаци", Луша от "Деца на слънцето", Шарлота от "Дон Жуан", Дъщерята от "Тяхната последна любов" и др. Едновременно с работата в Народния театър тя води телевизионните предавания "С бъклица и дрян" и "Насред село тъпан бие", с които става особено популярна сред ценителите на българското фолклорно изкуство. В тези предавания тя често споменава и имената на нашите земляци Иван Пановски, Маша Белмустакова, Надка Пановска и др., което я връща към борованските й корени.

Като дългогодишен комсомолски секретар тя взема дейно участие в живота на Народния театър. И след скандалното профсъюзно събрание през 1993 г. тя и още 20 известни актьори са уволнени от Народния театър. Галя понася тежко това събитие в живота й, но борческият й дух и борованският характер не се пречупват, а с още по-голяма всеотдайност започва да работи за популяризирането на българския фолклор. В момента води авторското предаване "Събрали са се събрали" по канал 2001. Освен това е ръководител на театрално студио, в което участвуват талантливите деца от столичния район "Овча купел". Тя непрекъснато е на сцената като водеща по време на честувания, на събори и други прояви в цялата страна. Естрадата се оказва нейно призвание. Навсякъде тя предава актьорския си опит на младото поколение и най-вече на децата.

Нейната обществена дейност е високо ценена. Избрана е за член на националната секция на ЦИОФФ - международна организация, която защитава традиционните изкуства, и организира международни фестивали. На тях тя представя елитни български групи. С такива групи е посетила много страни по света като Италия, Полша, Словакия, Румъния и др.

Пожеламе на Галя добро здраве и дълъг живот, за да представя българския фолклор у нас и по света.

ГАНА БОРОВАНКА САМОДИВА СТАНАЛА

Стойчо на Гана думаше:
- Гано ле, севда голяма,
не ходи нощем за вода,
на Недковото кладенче,
до вълчата падина,
до самодивското игрище.
Снощи съм тато заслушал,
какво на мама хортува,
мене ме страх побира!
Самодиви в бяла премяна съгледал
хоро да играят, песни да пеят,
мома от Борован ще вземат!
Гана Стойчо не послушала.
Посред нощ в потайна доба,
кога са петли заспали,
кобилица на рамо вземала
при кладенчето стигнала,
вода в котли наливала,
бело си лице измила.
Кога се изправила,
три девойки до нея стояли,
и на Гана думали:
- Ела при нас, посестрима
стани ни, ела в наште покои
да видиш що е живот, що е рай,
ела в нашите гори. Кахъри,
ядове и мъки забрави!
Вечно млада в песни и игри...
Гана с девойките тръгнала,
на хорото се хванала
със самодивската премяна
с росна китка накичена!
А горе от небето,
ясен месец гледал към полето.
Ту във облаци се скривал,
ту изплувал и на самодивското
хоро се любувал!...
А хорото буйно и игриво.
С вик и кикот, скок подскок,
ту наляво, ту надясно
как живеем си чудесно!
Петли първи са пропели.
Сипвала се ранната зора.
Самодиви с Гана изчезнали
в тъмната гора!
Чакал, чакал Стойчо,
Гана да се върне.
Минават дни, недели,
нигде Гана не видели...
Тръгнал Стойчо по гори, долини,
по борованските могили.
Но от Гана ни вест, ни кост.
Стигнал чак до Римския мост.
По седенки слух се разнесъл,
че Гана от него бегала
и самодива станала!...

Бях малък, вечер до огнището, сгушили се покрай баба, тя ни разказваше страшни неща: за тласъми, върколаци, вампири, за самодиви и още какво ли не. Ние трепереxме от страх и никой не смееше да излезе навън. Една вечер тя ни разказа, че горе на Ташовския баир имало една мома от Пашовци Гана се казвала. Тя си имала дума със Стойчо от Тановци. Там до този баир се намирали Недковото кладенче, вълчата падина и самодивското игрище. Една нощ самодивите отвели Гана, Стойчо умрял от мъка и станал вампир. Кладенчето, вълчата падина и самодивското игрище ги има и до днес. Сутрин, когато падне росата, личи самодивският кръг, останал от самодивското хоро. Като малки пасяхме агънцата, но щом се мръкнеше, бързахме да се приберем. Страх ни беше. Разказаното от баба се бе запечатало дълбоко в нашето съзнание. Чудни работи. Тя така умееше да разказва, като че ли всичко бе вярно. Баба ми се казваше Тодора от Вушковския род. А дядо Симеон се подсмиваше под мустак и опъваше лулата си!

АНДРЕЙ В. СИМЕОНОВСКИ

НАШИТЕ ДАРИТЕЛИ

За излизането на този брой допринесоха със своите дарения д-р Методи Диновски и неговият син д-р Владимир Диновски - общо 50 лв., Пенка Ив. Дървеняшка - 10 лв., Борис Пецановски - 5 лв.

За да може да излезе следващият брой очакваме повече и по-значителни дарения. Не пропускайте случая да се появи и вашето име в списъка на дарителите.

Излезлите досега девет броя на вестника можете да получите от Ангел Андреевски, гр. София-1000, бул. "В. Левски" 78, както и от д-р Даниел Дилков от здравната служба в Борован.

МАЛКИ ОБЯВИ

Мария Вълковска – адвокат по граждански дела в София – тел.: 988-51-10.

Продавам изгодно нива от 8 дк в землището на Борован. За справки тел. 02/980-54-42, вечер.

Отговорен редактор
АНГЕЛ АНДРЕЕВСКИ

Вестникът е отпечатан в ПК "Димитър Благоев" -ООД, София с директор инж. Пл. Петков, комуто изказваме благодарност.